

2021-06-24

Sektionen för hälso- och sjukvård
Sofia Medin
Emma Spak

Regionernas arbete med provtagning för covid-19, delrapport 2 2021-06-24

Sammanfattning

Regionerna har fortsatt genomföra ett omfattande arbete med testning och smittspårning i hela landet. Initialt byggde regionerna upp kapacitet för PCR-testning och antikroppstestning som sedan har kompletterats med antigenester. Arbetet har utgått ifrån de rekommendationer som Folkhälsomyndigheten, FoHM beslutat.

Kapaciteten för testning och smittspårning har fortsatt byggas ut under våren och regionerna har en god kapacitet för provtagning och samtliga erbjuder provtagning samma eller nästkommande vardag. Vecka 23 testades 156471 individer med PCR-testning vilket är 18 procent färre än vecka innan enligt FoHM. Av de som testade sig vecka 23 testades ca 4400 positiva för covid-19 i Sverige. Andelen individer som fick ett positivt provsvar var cirka 3 procent. För perioden vecka 17 till vecka 20 genomfördes 131 377 antigenester. Antalet genomförda antigenester varierar mellan regionerna.

Regionerna ser fortsatt behov av att upprätthålla hög kapacitet utifall smittläget skulle ändras i sommar och nästa halvår. Det gäller särskilt i regioner där man förväntar sig många turister närmaste veckorna. Även kapaciteten för smittspårning anpassas till smittspridningen i samhället med beredskap om smittspridningen skulle öka igen.

För att följa spridning av nya varianter av SARS-CoV-2 samarbetar regionerna med FoHM och genomför sekvensering av en viss andel positiva PCR-test.

Efter att FoHM den 25 februari 2021 uppdaterade sin vägledning rörande antikroppstest tas sedan 1 april enbart antikroppstest efter medicinsk indikation som stöd till läkare för fortsatt handläggning av en patient eller i forsknings- och studiesyfte. Regionernas anser att utfasningen av antikroppstest i bredare användning har fungera bra och efterfrågan från allmänheten minskade i samband med detta.

Regionerna genomför ett omfattande smittspårningsarbete som har varit möjligt genom att regionerna har byggt upp strukturer för en väl fungerande flexibel smittspårning. Det är ett resurskrävande arbete som möjliggjorts genom extra tillförda medel från regeringen. SKR lyfter behovet av fortsatt stöd för omfattande smittspårning i enlighet med överenskommelsen mellan regeringen och SKR.

I överenskommelsen för 2021 framgår att medel avsatts för gemensamma insatser för digitala lösningar som att hantera bokningar av tester m.m. I uppdraget, som enligt samråd med regionernas hälso- och sjukvårdsdirektörer, tilldelats Inera ingår att tillhandahålla en nationell digital lösning för provtagning. Efter en snabb utveckling, både hos Inera och landets regioner, erbjuds idag olika kombinationer av digitala lösningar för att stödja provtagningsprocessen.

Testning och smittspårning i skolan har varit prioriterat under våren. Folkhälsomyndigheten särskiljer mellan testning, breddad testning och screening. Testning görs vid symtom på covid-19 eller i samband med smittspårning. Testning och breddad testning samordnas av regionens smittskydd. Screening görs däremot i förebyggande syfte, utan indikation på smitta, och ingår inte i regionens ansvar men kan initieras av ansvariga för skolans verksamhet. Folkhälsomyndigheten har inte någon rekommendation att screening ska utföras i skolan. Regionernas smittskydd har regelbunden dialog med skolchefer och rektorer vid utbrott men även för planering inför hösten.

Bakgrund

I juni 2020 beslutade regeringen och SKR att arbeta efter en gemensamt beslutad överenskommelse avseende testning för Covid-19. Överenskommelsen innebar att staten bidrog med kostnaderna för PCR-provtagning och serologisk provtagning, så kallade antikroppstest och regionerna åtog sig att utföra bred testning i enlighet med FoHM:s rekommendationer. En ny överenskommelse beslutades i november 2020 för att gälla för 2021. I den överenskommelsen justerades den schablonmässiga ersättningen avseende serologisk provtagning. Till överenskommelsen för 2021 beslutades även om ett tillägg i december 2020 som innebar att staten även åtar sig kostnaderna utifrån en satt schablon för antigen tester så kallade snabbtester. Även detta i enlighet med aktuell vägledning från FoHM som kan uppdateras beroende av pandemins utveckling och efter teknikutveckling av tex olika testmetoder.

I överenskommelsen för 2021 framgår det att SKR en gång per kvartal ska avrapportera regionernas arbete med överenskommelsen till regeringskansliet. Denna rapportering ska innehålla information om testkapacitet och smittspårning. Föreliggande rapport är den andra i ordningen.

Enligt beslutad överenskommelse ska regionerna veckovis rapportera till FoHM hur många PCR-tester som genomförts, hur många serologiska tester som genomförts, utfallet av samtliga tester samt vilken sammantagen kapacitet som regionerna har för respektive testtyp. Regionen rapporterar även, till FoHM, prov som på regionens uppdrag tas av andra vårdgivare.

SKR har, utöver dessa skriftliga rapporter, löpande avrapporteringar kring regionernas arbetet muntligen till Socialdepartementet.

Samverkan mellan regionernas provtagningsamordnare

För att stödja samverkan mellan regionerna inrättade SKR efter samråd med hälso- och sjukvårdsdirektörsnätverket i början av juni 2020 ett samverkansforum för samtliga regioners utsedda provtagningsamordnare. Provtagningsamordnarna har veckovisa gemensamma möten. Dessa möten ger provtagningsamordnarna möjlighet till erfarenhetsutbyte och regionerna kan lyfta aktuella utmaningar. Det ger även SKR en aktuell bild av hur kapaciteten att ta prov och genomföra analyser ser ut i landet och hur kapaciteten för smittspårning ser ut. Det ger även SKR möjlighet att snabbt inhämta information avseende akuta frågeställningar som kan uppstå. Därtill finns en gemensam kommunikationsyta där det finns möjlighet att

ytterligare dela erfarenheter mellan regioner. Regionerna har även återkommande kontakt med FoHM i frågor som specifikt rör smittspårning, provtagning, analysering, upphandling och sekvensering. SKR har även reguljära avstämningsmöten med FoHM i frågor som rör provtagning och smittspårning.

SKR stödjer samordning på inköpsområdet med anledning av pandemin. Denna samordning har hanterat frågeställningar som handlat om brist på provtagningsmaterial samt inköp av antigen tester.

Regionernas rapportering av provtagningsläget

Provtagningsläget har varit stabilt under hela rapporteringsperioden. Behovet av provtagning har gått ner i takt med att smittspridningen minskat under perioden. SKR kan konstatera att regionerna fortsatt har god kapacitet för provtagning och erbjuder provtagning samma eller nästkommande vardag. I majoriteten av regionerna får en person som provtagit sig svar senast dagen efter.

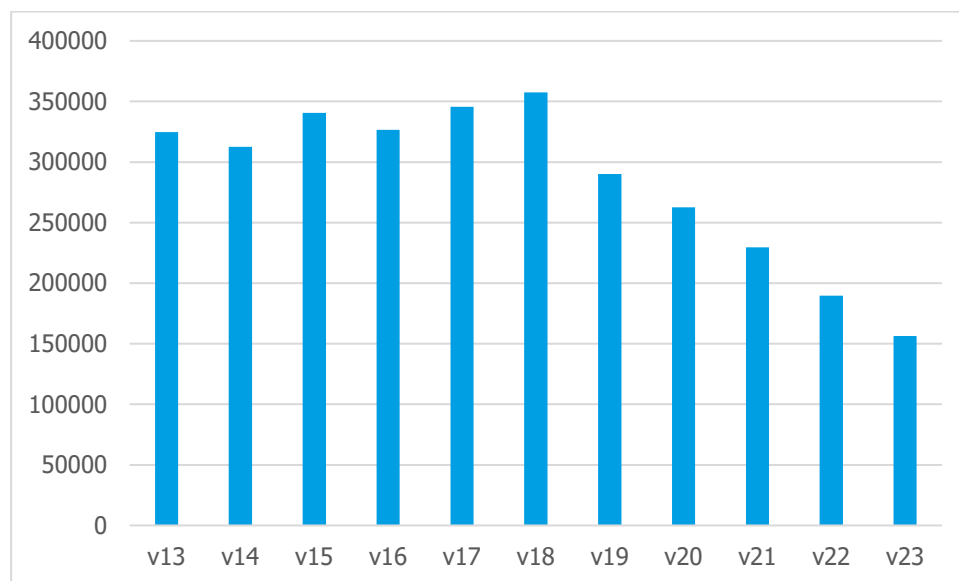

Bild 1. Antal PCR test i regionerna under kvartal 2, 2021. Data från Folkhälsomyndigheten.

I denna redovisning framgår att under vecka 23 testades 156471 individer med PCR-testning vilket är 18 procent färre än vecka 22. Av de som testade sig vecka 23 testades ca 4400 positiva för covid-19 i Sverige¹. Andelen individer som fick ett positivt provsvar var cirka 3 procent.

¹ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

Provtagning med PCR och antigenest

Majoriteten av alla prov som tas för Covid-19 genomförs med hjälp av nukleinsyrapåvisning så kallad PCR-test. PCR-test tas av hälso- och sjukvårdspersonal eller av individen själv genom så kallad egenprovtagning. Egenprovtagning görs genom att individen kan hämta testkit på särskilda utlämningsställen, på vårdcentral, särskilda provtagningsbodar, teststationer med drive-in, på apotek eller som hemkörning. Tidbokning görs via 1177 i flera regioner, någon region har även drop-in för utlämning av testkit för egenprovtagning. Möjligheten till egenprovtagning har utökats i regionerna under våren och kommer fortsätta i höst. Efter genomgång av regionernas arbetssätt framgår att andelen egenprovtagning med PCR test, rör sin inom spannet 70-95% procent i 18 regioner. Regionernas bedömning är att egenprovtagningen ger en effektiv provtagning som innebär att en hög kapacitet kan upprätthållas med hög kvalitet. Det finns en oro att regleringen kring covid-bevisen ska driva en efterfrågan på med personal genomförd testning, något som skulle kunna påverka testkapaciteten negativt.

På samma sätt som PCR-tester påvisar pågående infektion gör även antigenester det. Enligt FoHM kan antigenester användas som ett komplement till PCR-testning när det finns behov av ökad testkapacitet eller snabbt provsvar, men dessa ska inte ersätta den storskaliga PCR-testningen. Sedan slutet av 2020 genomförs antigenester, så kallade snabbtester, på uppdrag av regionerna. FoHM har under andra kvartalet utvecklat sin teststrategi för 2021 och uppdaterat sin vägledning avseende användningen av antigenester².

För perioden vecka 17 till vecka 20 genomfördes 131 377 antigenester³. Antalet genomförda antigenester varierar mellan regionerna vilket beror på flera faktorer. Exempel på dessa faktorer är god tillgång på PCR-testning samt att det krävs hälso- och sjukvårdspersonal för att ta antigenesterna. Antigenester är generellt sett mindre känsliga än PCR och beroende av när i infektionsförloppet de används. Antigenesterna kan ge ett svar inom 10-30 minuter.

Regionerna använder antigenester främst för triagering på akutmottagning, inför inläggning till förlossning och ortopedi samt inför utskrivning till särskilt boende och personer med hemtjänst. Det finns även regioner som i samarbete med kommuner använder snabbtester vid utbrott på särskilda boenden och i hemtjänsten.

Adda Inköpscentral har genomfört en nationell upphandling av antigenester, och beslutat om tilldelning i juni 2021. Tre leverantörer har tilldelats. Majoriteten av regioner och kommuner har anmält sig till den nationella ramavtalsupphandlingen och är därmed avropsberättigade. Upphandlingen har blivit överprövad.

² Vägledning för användning av antigenester vid covid-19, version 4 publicerad 21-05-12

³ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

Planering för sommar och höst

Regionerna ser fortsatt behov av att upprätthålla hög kapacitet med tanke på osäkerheten i hur smittläget kan ändras i sommar och nästa halvår. Regionernas planering för sommaren innebär att de fortsatt kommer att ha hög kapacitet och beredskap för ökad smittspridningen. Ofta kvarstår samma antal provtagningsställen även om kapaciteten anpassas efter lägre behov av testning. I regioner där regionerna förväntar sig många turister bibehåller de samma testkapacitet som under våren. Även kapaciteten för smittspårning anpassas till smittspridningen i samhället med beredskap om smittspridningen skulle öka igen.

Regionernas planering för hösten innebär i stort sett samma kapacitet och bemanning för provtagning och smittspårning som under våren. Några regioner planerar för att under hösten öka andelen test tagna genom egenprovtagning för att kunna ha en större och mer flexibel kapacitet.

Sekvensering

För att följa spridning av nya varianter av SARS-CoV-2 samarbetar regionerna med FoHM och genomför sekvensering av en viss andel positiva PCR-test. Dessa har valts ut efter kriterier som utlandsvistelse, del i klusterspridning, återinfektion, vaccingenombrott, extra svår infektion samt slumpvisa prov. Sekvensering har genomförts antingen med helgenomsekvensering eller så kallad typnings-PCR. FoHM:s målsättning är att minst 10 % av de positiva proverna analyseras genom helgenomsekvensering med lägsta basantal på 2000 prover. Därtill kommer analys med typnings-PCR.

Enligt Folkhälsomyndigheten bevakas i enlighet med den europeiska smittskyddsmyndighetens (ECDC) riskbedömning särskilt förekomsten av virusvarianter av särskild betydelse. Dessa är:

- B.1.1.7 (alfa) som först rapporterades från Storbritannien
- B.1.351 (beta) som först rapporterades från Sydafrika
- P.1 (gamma) som först rapporterades från Brasilien.
- B.1.617.2 (delta) som först rapporterades från Indien

I juni 2021 är det störst fokus på att följa spridningen av virusvarianten B.1.617.2 (delta). Mellan v 21 och v 22 ser man en tydlig ökning i Folkhälsomyndighetens statistik. Siffrorna är dock osäkra eftersom all rapportering ännu inte är klar.

Antikroppstest- Serologi

Sedan 1 april tas enbart antikroppstest efter medicinsk indikation som stöd till läkare för fortsatt handläggning av en patient eller i forsknings- och studiesyfte. Regionernas anser att utfasningen av antikroppstest i bredare användning har fungera bra och efterfrågan från allmänheten minskade i samband med detta.

Smittspårning

Regionerna genomför ett omfattande smittspårningsarbete som har varit möjligt genom uppbyggnad av strukturer för en väl fungerande flexibel smittspårning. För detta har regeringens avsatta medel spelat stor roll. Strukturer för smittspårning behöver vara anpassade efter hur smittspridningen utvecklas i respektive region. SKR lyfter även i denna rapport för andra kvartalet att behovet av fortsatt stöd till regionerna från regeringen i enlighet med överenskommelsen mellan SKR och regeringen avseende smittspårning.

Smittspårningen genomförs i regionerna på flera sätt. Ofta blir individen kontaktad via telefon efter att ha testat positivt. Fler regioner arbetar med att använda ett webbaserad formulär som första ingång vilket minskar trycket på smittspårningspersonalen genom att prioritering kan göras av vilka de bör ringa upp. Bland annat har Region Värmland utvecklat ett digitalt verktyg för smittspårning. Verktøget har utvecklats i samarbete mellan Region-IT, Centrala smittspårningsenheten och Smittskydd Värmland och har använts sedan februari 2021. Verktøget är ett dataprogram där all smittspårningsinformation kring en person som testat positivt för covid-19 samlas. I april startades ett samarbete mellan Folkhälsomyndigheten för att verktøget skulle kunna införas även i andra regioner. Regioner som deltar i detta arbete är Gotland, Halland, Kalmar, Östergötland, Västernorrland, Västerbotten, Skåne och Västmanland.

Regionernas smittskyddsläkare har veckovisa möten med FoHM. Myndigheten håller även i möten där regionernas smittspårare kan mötas. Det är dels möte på nationell nivå men också i mindre grupperingar där närliggande regioner har dialog om smittspårningsarbetet.

Ineras stöd till regionerna

I överenskommelsen för 2021 framgår att av de medel som avsatts till regionerna för smittspårning och testning ska 30 miljoner kronor avsättas för gemensamma insatser mellan regionerna i fråga om digitala lösningar för att hantera bokningar av tester m.m.

I Ineras uppdrag ingår att tillhandahålla en nationell digital lösning för provtagning. Efter en snabb utveckling, både hos Inera och landets regioner, erbjuds olika kombinationer av digitala lösningar för att stödja provtagningsprocessen.

1177 Vårdguiden är ett helt koncept av nationella digitala tjänster i samverkan med alla regionerna via Inera. Tjänsten Egen provhantering ingår i 1177 Vårdguiden e-tjänster som är klassade som Nationella medicinska informationssystem och står under Läkemiddelsverkets tillsyn och är anslutna till Ineras nationella infrastruktur för hälso- och sjukvården och håller en hög nivå vad gäller patient- och informationssäkerhet. Tjänsten kan användas fristående eller integrerad med tjänstekontrakt mot regionala/nationella labbsystem med ett automatiserat ärendeflöde. Majoriteten av regionerna hade även innan pandemin via en avsiktsförklaring visat intresse för tjänsten men hade inte fullt ut integrerat sina regionala labbsystem. I och med utbrottet av covid-19 efterfrågade regionerna stöd i form av anpassningar av 1177 Egen provhantering, och därför startade Inera upp arbetet att anpassa 1177 Egen provhantering för covid-19 i mars 2020. Tjänsten underlättar dels för regionerna genom en automatisering som

avlastar från administration, och dels för invånarna som på ett enkelt sätt kan ta del av provsvar och olika typer av rekommendationer.

För att stödja regionerna i arbetet med utökad provtagning för covid-19 har Inera i samarbete med Folkhälsomyndigheten tagit fram en paketerad lösning för egenprovtagning med utökad labbkapacitet med flera nationella labb och stöd kring logistik och mobila provtagningsstationer. Detta görs i samverkan med ett antal aktörer på uppdrag av Folkhälsomyndigheten. Syftet är att underlätta och göra det enklare och snabbare för regionerna att ansluta till tjänsten och kunna erbjuda invånarna Egen provtagning av covid-19 via 1177 e-tjänster. Tjänsten innebär att invånare genom 1177 själv skapar sitt beställningsflöde för covid-19-provtagning, får praktisk information om provtagningen som t.ex. vilka provtagningsställen som finns och möjlighet till att reservera tid för provtagning. Invånaren får sedan sitt provsvar automatiskt via 1177 Egen provhantering tillsammans med information och skyddsföreskrifter. Det är ett enkelt flöde som sparar administrativ tid för vården och underlättar för invånare att själv beställa och boka tid för provtagning.

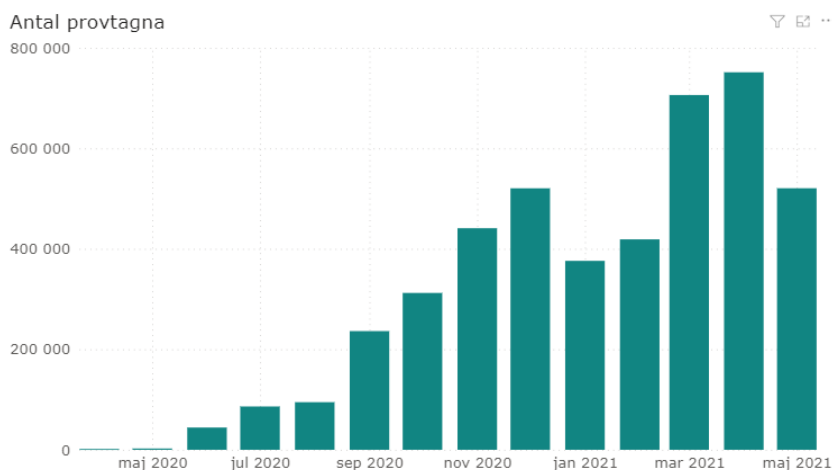

Bild 2. Volymökning antal provtagna via tjänsten hos 1177 under maj 2020 – maj 2021

Aktuell status i maj 2021 för regioner som använder 1177 Egen provhantering för covid-19-tester.

Regioner	covid-19 PCR	Integration med labb
Stockholm	X	Ja
Sörmland	X	Ja
Gotland	X	Ja
Halland	X	Ja
Värmland	X	Ja
Jämtland/Härjedalen	X	Ja
Örebro	X	Ja
Västmanland	X	Ja
Kalmar	X	Ja
Östergötland	X	Ja
Västernorrland	X	Ja
Skåne	X	Ja
Blekinge	X	Ja
Dalarna	X	Ja
Jönköping		Pågår
Uppsala	Pågår	Ja
Norrbottn	X	Ja

Testning och smittspårning i skolan

Testning och smittspårning i skolan har varit prioriterat under våren. Folkhälsomyndigheten har tagit fram ett beslutsstöd till ansvariga för skolan om skolstängning samt information om testning och screening i skolmiljö. Denna information skapade initialt många frågor i kommuner och skolor om vilket ansvar skolchefer och rektorer har för testning och smittspårning i skolan. Efter förtydligande från Folkhälsomyndigheten särskiljer de mellan testning och screening. Testning görs vid symtom på covid-19 eller i samband med smittspårning. Det kan då bli aktuellt med breddad testning som en del av smittspårningen i en

klass eller skola i samband med konstaterad smitta. Testning och breddad testning samordnas av regionens smittskydd. Screening görs däremot i förebyggande syfte, utan indikation på smitta, och kan initieras av skolans huvudman, rektor eller annan verksamhetsansvarig. Folkhälsomyndigheten har ingen rekommendation under andra kvartalet att skolor ska genomföra regelbunden screening. Regionernas smittskydd har regelbunden dialog med skolchefer och rektorer vid utbrott men även inför hösten. För att lyfta några exempel har Region Skåne genomfört en pilot där egenprovtagningsskit körs ut till skolor med utbrott som kan utökas till hösten. Region Stockholm har genomfört en pilot tillsammans med elevhälsan och ett antal gymnasieskolor som haft utbrott och i Region Västmanland har man kört pilot i några klasser i gymnasieskolan. Flertalet regioner har pågående diskussioner med skolchefer inför hösten. Ibland annat Region Jönköping pågår diskussioner om samarbete mellan Elevhälsan och vårdcentraler för att kunna göra utökad testning till hösten. Region Halland, Region Örebro, Region Västmanland, Västra Götalandsregionen och Region Sörmland är exempel på regioner som har tagit fram vägledningar rörande användning av antigenester i bla skolan.

Sveriges Kommuner och Regioner
Avdelningen för vård och omsorg

Fredrik Lennartsson
Direktör